

Міністерство культури, молоді та спорту України

*Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти*

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 2
від «04» березня 2020 р.

**Типова навчальна програма з навчальної дисципліни
«МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПАН-ФЛЕЙТА»
елементарного підрівня початкової мистецької освіти**

**Київ
2020**

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «Музичний інструмент пан-флейта» елементарного підрівня початкової мистецької освіти. Київ, 2020. 20 с.

Укладачі:

В. В. Візнюк – директор Київської дитячої школи мистецтв № 5 ім. Л. Ревуцького, викладач класу пан-флейти, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист; заслужений діяч мистецтв України.

Рецензенти:

І. В. Бурик – голова циклової комісії народне інструментальне мистецтво Чернівецького обласного коледжу мистецтв ім. С.Воробкевича, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;
Г. І. Агратіна – професор кафедри народних інструментів Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського, народний артист України.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. Мета та завдання нормативного змісту типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Музичний інструмент пан-флейта»	4
2. Рекомендовані форми організації освітнього процесу та види навчальних занять	5
3. Вимоги до матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу	7
4. Нормативний зміст, обсяг навчальної дисципліни та результати навчання	7
5. Форми та засоби поточного і підсумкового контролю	18
6. Критерії оцінювання рівня досягнення результатів навчання	19

ВСТУП

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «**Музичний інструмент пан-флейта**» (далі – типова навчальна програма) містить загальний нормативний зміст, обсяг та результати навчання учнів початкової мистецької освіти елементарного підрівня музичного спрямування.

Типова навчальна програма встановлює мету, завдання навчальної дисципліни відповідно до ключових компетентностей, рекомендовані форми організації освітнього процесу, види навчальних занять, методи навчання, форми і засоби поточного та підсумкового контролю, рекомендації щодо його проведення, а також критерії оцінювання рівня досягнень результатів навчання.

Опанування нормативного змісту типової навчальної програми дає можливість здобувачам освіти застосовувати набуті в процесі навчання компетентності, визначені типовою освітньою програмою з музичного мистецтва (інструментальні класи, пан-флейта) у своєму повсякденному житті, а також продовжити навчання на наступному підрівні початкової мистецької освіти за фахом або спорідненим видом мистецтва.

Типова навчальна програма орієнтована на здобуття початкової музичної освіти елементарного підрівня здобувачами освіти (учнями) в мистецьких закладах (музичних школах, музичних відділеннях шкіл мистецтв), а також може бути використана іншими суб'єктами освітньої діяльності, які реалізують програми позашкільної освіти за мистецьким напрямом.

Типова навчальна програма розрахована на 4 роки загальним обсягом 210 навчальних годин: з навантаженням 1 година на тиждень на першому-другому роках навчання (35 годин на рік), з навантаженням 2 години на тиждень на третьому-четвертому роках навчання (70 годин на рік). Рекомендовано на початковому етапі (першому-другому роках навчання) додатково використовувати 1 годину для індивідуальних уроків для підсилення результатів з фаху «**Музичний інструмент пан-флейта**».

Нормативний зміст типової навчальної програми розрахований на дітей, які розпочинають навчання в 6-7 років (перший клас початкової загальноосвітньої школи), а також може бути реалізований у навчанні осіб

старшого віку, які не мають початкових компетентностей, формування яких передбачено цією типовою навчальною програмою. У разі навчання осіб, старших за 6-7 років, кількість років навчання для опанування змісту типової навчальної програми може скорочуватись з урахуванням психофізичного розвитку учня/учениці, його/її можливостей, темпу опанування ним/нею нормативного змісту для досягнення результатів навчання, передбачених для четвертого року здобуття освіти на елементарному підрівні. У цьому випадку виклад передбаченого матеріалу звужується шляхом відведення меншої кількості годин на той чи інший модуль типової навчальної програми.

Нормативний зміст типової навчальної програми базується на традиціях і сучасних досягненнях української, західноєвропейської та інших зарубіжних шкіл гри на пан-флейті та їх методик навчання; враховує актуальні потреби особистості у творчому самовираженні, формуванні образного мислення та емоційно-естетичного досвіду.

Типова навчальна програма є основою для розроблення викладачем *робочої навчальної програми* з навчальної дисципліни **«Музичний інструмент пан-флейта»**, в якій конкретизується: тематика; послідовність викладу навчального матеріалу; комплекс художньо-педагогічних методів, підходів та інструментів; заходи поточного контролю та обсяг годин на опанування учнями змісту навчальних модулів відповідно до їх здібностей і можливостей.

1. Мета та завдання нормативного змісту типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Музичний інструмент пан-флейта»

Мета опанування нормативного змісту типової навчальної програми полягає в ранньому виявленні та розвитку індивідуальних творчих здібностей учня/учениці; набуттю основних навичок гри на пан-флейті (відповідної технічної складності) з належним ступенем емоційності та музикальності під час відтворення музичних творів із застосуванням засобів музичної виразності; розвитку художньо-естетичного смаку; формуванні розуміння ціннісних орієнтацій у сфері музичного мистецтва та мистецтва загалом, а також мотивації до самостійного навчання.

Для досягнення цієї мети проводиться робота викладача та учня/учениці за такими напрямками:

формування та розвиток виконавського апарату – робота над загальною постановкою учнів, відпрацювання ігрових рухів, формування самоконтролю над м'язовими відчуттями, розвиток координації рухів;

робота над якісним звуковидобуванням і чистою інтонацією – формування уявлень про якісний звук, робота над звуком і тембром, розуміння залежності якісного звуковидобування від правильної вільної постановки виконавського апарату, робота над чистою інтонацією за допомогою формування правильних музично-слухових уявлень про висоту звука;

емоційно-образне виконання творів – розвиток художньо-образного мислення за допомогою формування вміння емоційно сприймати і відтворювати на інструменті музичні твори;

розвиток навички читання нот з листа – практичне використання знань, вмінь і навичок з музичної грамоти, формування вміння точно відтворювати на пан-флейті нотний текст;

розвиток вміння підбирати на слух – формування здатності відтворювати на пан-флейті нескладні знайомі мелодії;

формування самостійності під час домашніх занять – розвиток мотивації до самостійного виконання домашніх завдань.

Реалізація змісту типової навчальної програми спрямовано на виконання таких завдань:

у когнітивній (пізнавальній) сфері – формування базових знань, вмінь та навичок для передачі музичних образів засобами музичної виразності для відтворення та інтерпретації музичних творів різних авторів, створення і самовираження через власні музичні твори;

у ціннісно-мотиваційній сфері – формування музичного смаку, потреби в постійному розширенні культурного світогляду та інтересу до виконавства на пан-флейті й музичного мистецтва загалом; спонукання до виявів патріотичних почуттів; формування потреби до активної участі в освітньому процесі; розвиток комунікативних здібностей; формування вміння якісно та самостійно виконувати домашні завдання й відповідальності за набуті результати;

в емоційній сфері – формування та розвиток художньо-образного мислення учня/учениці за допомогою заохочення та спонукання до емоційного сприйняття творів мистецтва; формування вміння аналізувати, порівнювати та виділяти головне; розвиток емоційної чуйності та здатності до емпатії; виховання сили волі, наполегливості та цілеспрямованості для досягнення конкретних цілей;

у психомоторній сфері – формування здатності учнів до концентрації уваги; оволодіння ключовими навичками гри на пан-флейті з вільною постановкою, якісним звуковидобуванням та чистою інтонацією, усвідомлюючи важливість правильно сформованих рухів; формування навичок копіювання виконавських прийомів (повторення за викладачем); прагнення вдосконалювати власний звук шляхом напрацювання автоматичних рухів.

2. Рекомендовані форми організації освітнього процесу та види навчальних занять

Освітній процес у межах типової навчальної програми здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. У процесі ведення занять, практикується індивідуальний підхід до учня/учениці, відповідно до його/її вікового й особистісного розвитку, з урахуванням індивідуального темпу засвоєння навчального матеріалу.

Для реалізації завдань типової навчальної програми використовуються такі **методи**:

мовний (розповідь, бесіда, пояснення);

наочний (виконання твору або окремих прийомів викладачем, демонстрація аудіо- та відеоматеріалів);

практичний (виконання учнями музичних вправ, послідовна робота над твором);

аналітичний (спостереження, порівняння, узагальнення, відокремлення, аналіз, синтез).

Рекомендовано використовувати та поєднувати такі **типи** уроків:

традиційні – урок засвоєння нових знань, урок засвоєння навичок та умінь, урок застосування знань, навичок і умінь, урок узагальнення та систематизації знань, урок контролю та корекції, комбіновані уроки;

нестандартні – урок-гра, урок-вікторина, урок-квест, урок-екскурсія, урок-концерт, урок-конкурс;

інтегровані – урок з використанням наочно-дидактичного матеріалу, літературних джерел, застосуванням елементів інших музичних дисциплін (музична грамота та практичне музикування, колективне музикування, спів тощо) у межах навчальної дисципліни та міждисциплінарні.

На всіх різновидах уроків можуть використовуватися навчально-ілюстративні матеріали та знання з інших предметів (фах – музична грамота та практичне музикування, фах – бесіда про мистецтво, фах – колективне музикування).

Рекомендації щодо проведення цікавого, пізнавального і творчого уроку:

створення позитивно-емоційної атмосфери протягом заняття;

застосування ігрових, репродуктивних, творчо-пошукових технологій;

застосування інтерактивних технологій навчання;

використання наочності (відеозаписи, ілюстрації);

чергування різних видів діяльності – інтелектуальної, комунікативної, виконавської, рухової (через пластичне відтворення музики);

поєднання різних видів виконавської діяльності учнів (інструментально-виконавська, вокально-виконавська, пластично-рухова);

врахування індивідуальних психологічних особливостей учня/учениці та його/її темпераменту.

Сучасний урок базується на раціональному застосуванні різних методів і прийомів навчання, що є необхідною умовою реалізації навчальної мети, розвитку творчого потенціалу учнів.

Викладач має право на академічну свободу (свободу викладання, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі), педагогічну ініціативу та розроблення власного/власної (авторського/авторської) методу / прийому / методики з описом педагогічної проблеми та оригінальних шляхів її вирішення.

Типовою навчальною програмою передбачені щорічно до 6 резервних годин на всіх роках навчання, які використовуються викладачем для реалізації диференційного підходу та забезпечення кожного/кожної учня/учениці можливістю опанувати в індивідуальному темпі нормативний зміст навчальної дисципліни. За рахунок резервних годин викладач також може планувати інші форми роботи, у тому числі позакласної: відвідування з учнями концертів,

майстер-класів, конкурсів та інших культурно-мистецьких заходів, що безпосередньо пов'язані з тематикою та змістом навчання. Під час викладання пропонується використання такої літератури: 1) Jovu Vasile. Metoda de paj. Кишинів, 2006. 347 с.; 2) Візнюк В. Методика гри на пан-флейті. Київ, 2010; 3) Климов Д. Флейта Пана. Инструмент и техника игры. 2010. 169 с.

3. Вимоги до матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу

Для результативного проведення занять з навчальної дисципліни «Музичний інструмент пан-флейта» відповідні приміщення (класи) мають бути забезпечені необхідним набором *обов'язкових* матеріально-технічних засобів: індивідуальний інструмент (пан-флейта), фортепіано, метроном (на уроках з учнями 6-7 років протягом першого року навчання можливо використовувати дитячі шумові та ударні інструменти в процесі роботи над ритмом), стіл, стільці, попітр (підставка для нот), стенд для наочних посібників, наочні матеріали (література з фаху, методичні зразки тощо) та інші ресурси згідно з Нормативами матеріально-технічного забезпечення мистецьких шкіл, затверджених наказом Міністерства культури України від 19.06.2014 № 475 (зі змінами).

Додатково рекомендується використовувати технічне оснащення: комп'ютер (ноутбук, планшет або смартфон), підсилювач звука з колонкою.

4. Нормативний зміст, обсяг навчальної дисципліни та результати навчання

Перший рік навчання

Мета першого року навчання – ознайомлення із інструментом пан-флейта та основами виконавського апарату.

Розподіл змісту типової навчальної програми за модулями першого року навчання

Навчальні модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин 1*/2** год. /тижд.)	Результати навчання
Навчальний модуль 1. Формування правильної постановки рук та загальної постановки.	Ознайомлення із інструментом. Історія виникнення пан-флейти. Будова інструмента. Правила догляду за інструментом та підготовка до занять. Вправи на дихання. Організація правильної постановки рук та	8/16 (з них резервна – 1)	Знає будову інструмента, назви трубочок. Виконує вправи на дихання. Вміє правильно тримати положення корпусу і рук за допомогою викладача. Повторює (грає) за викладачем музичний матеріал у межах однієї октави.

	загальної постановки. Поняття «артикуляція» (вправи для губ та язика). Формування виконавських навичок без інструмента, підготовчі вправи, звільнення м'язів, пристосування до інструмента. Формування первинних виконавських рухів. Ознайомлення з динамікою, мажорним та мінорним ладами.		Запам'ятовує та інтонаційно чисто відтворює голосом почуту мелодію, яка складається з кількох нот. Вміє відобразити характер музики. Вміє повторити і простукати за викладачем простий ритм. Відрізняє мажорний і мінорний лади.
Навчальний модуль 2. Початок застосування нотної грамоти. Формування сприйняття нотного тексту.	Вивчення тривалості нот та пауз (цілі, половинні, чверті). Відтворення нотного запису. Продовження роботи над правильною та вільною постановкою виконавського апарату. Опанування артикуляції, атаки звука та прийомів звуковидобування. Розвиток слухової уваги, слухового контролю, музичної пам'яті. Формування уявлення про можливості сили звука; використання під час гри динамічних відтінків <i>f</i> (форте), <i>p</i> (піано), їх градацій. Ознайомлення з правилами концертного виступу; участь у перших концертах (концерти класу, школи тощо).	8/16 (з них резервна – 1)	Виконує по нотах музичний матеріал. Фіксує початок і кінець музичного тексту. Розуміє, що внаслідок правильної артикуляції язиком, звук стає якісним. Повторює (грає) на інструменті за викладачем п'єси з простими ритмами на одній ноті та в межах однієї октави. Знає та відтворює вправи на артикуляцію, атаку звука та прийоми звуковидобування. Розуміє зміст прослуханого твору. Вміє описати враження після прослуховування творів різних жанрів та характерів. Підбирає на слух знайому мелодію. Розуміє важливість регулярних домашніх занять для опанування рухових навичок. Виконує на концерті не менше ніж 1 твір напам'ять
Навчальний модуль 3. Організація первинних апікатурних	Удосконалення постановки виконавського апарату. Залежність якості звука від вільного стану виконавського апарату.	10/20 (з них резервні – 2)	Розуміє різновиди прийомів гри на пан-флейті. Знає позначення вивчених штрихів у

навичок.	<p>Прийом гри на пан-флейті: гама на одну-дві октави штрихами <i>detache</i>, <i>legato</i>, <i>staccato</i> по дві та чотири ноти.</p> <p>Гра музичних творів опанованими штрихами на сусідніх трубочках у межах однієї октави.</p> <p>Вивчення тривалостей нот. (восьмі, шістнадцяті).</p> <p>Початкові знання про основи будови музичного твору (початок фрази, речення, рух до кульмінації, закінчення).</p> <p>Формування відчуття ансамблевого виконавства.</p> <p>Другий концертний виступ.</p>		<p>нотному тексті.</p> <p>Виконує гаму на одну-дві октави штрихами <i>detache</i>, <i>legato</i>, <i>staccato</i> по дві та чотири ноти.</p> <p>Визначає у творі початок та закінчення речення, рух до кульмінації.</p> <p>Вміє сконцентрувати увагу на завданні, що виконується.</p> <p>Виконує на концерті не менше ніж 1 твір напам'ять.</p>
Навчальний модуль 4. Поняття «такт», «розмір», «темп».	<p>Первинні уявлення про тональність.</p> <p>Гама соль мажор.</p> <p>Продовження роботи над постановкою виконавського апарату та виконавського дихання.</p> <p>Розвиток навички читання з листа музичних творів.</p> <p>Ознайомлення з поєднанням штрихів <i>legato</i>, <i>staccato</i>.</p> <p>Застосування понять «такт», «розмір», «темп».</p> <p>Підготовка до комплексного контрольного заходу (виступу на сцені).</p>	9/18 (з них резервні – 2)	<p>Розуміє, що таке поєднання штрихів (на вправах) <i>detache</i>, <i>legato</i>, <i>staccato</i>.</p> <p>Читає з листа нескладні п'єси.</p> <p>Знає та визначає межі такту, розмір, темп твору, що виконується.</p> <p>Виконує на комплексному контрольному заході (виступі на сцені) програму з 2-х різнохарактерних п'єс напам'ять.</p>
Всього годин:		35* (з них резервні – 6)	70** (з них резервні – 6)

*Зазначені мінімально необхідні результати навчання, що досягаються за 1 годину на тиждень з навчальної дисципліни «Музичний інструмент пан-флейта».

**Для більш ефективного навчання на початковому етапі рекомендовано додатково використовувати 1 годину з варіативної частини для індивідуальних уроків для підсилення результатів з фаху «Музичний інструмент пан-флейта» та/або 1 годину на тиждень з навчальної дисципліни «Читання нот з листа». Результати навчання повинні містити більший об'єм навчального матеріалу.

За підсумками першого року навчання учень/учениця повинен/повинна:
знати будову інструмента пан-флейта, розташування та назву трубочок;
знати правила догляду за пан-флейтою;

вміти розрізняти напружене і вільне положення корпусу;
 знати різницю між простим та виконавським диханням;
 виконувати вправи для видобування звука;
 називати та відтворювати на пан-флейті ноти, які знаходяться на нотному стані від «соль» I октави до «соль» II октави;
 знати основні тривалості нот (ціла, половинна, чверть, восьма) та відповідні паузи;
 демонструвати початкові навички гри на пан-флейті штрихом *legato*;
 знати що таке штрих *detache, legato, staccato*, як він позначається в тексті та як його відтворити на інструменті;
 розрізняти швидкі й повільні темпи;
 вміти описати враження після прослуховування творів різних жанрів та характерів;
 виконувати 2 п'єси напам'ять в межах однієї октави на різні види техніки.
 розуміти важливість регулярної домашньої роботи;
 відпрацьовувати поставлені викладачем завдання шляхом багаторазових повторень.

Другий рік навчання

Мета другого року навчання – продовження роботи над формуванням виконавського апарату; удосконалення й урізноманітнення технічних прийомів, а також розширення діапазону їх виконання до 2-х октав; вивчення 3-4 п'єс різного характеру та стилю, різних епох та технічних вправ або 2-3 етюдів (за віком) на окреслені види технік.

Розподіл змісту типової навчальної програми за модулями другого року навчання

Навчальні модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин 1*/2** год. /тижд.)	Результати навчання
Навчальний модуль 1. Правильний розподіл виконавського дихання. Формування режиму домашніх занять.	Продовження роботи над постановкою виконавського апарату та виконавського дихання. Відпрацювання навичок правильного розподілу виконавського дихання. Удосконалення прийомів гри на пан-флейті: гама у дві октави, штрихи <i>detache, legato, staccato</i> по дві та чотири ноти в різних темпах та з прискоренням. Гра творів на сусідніх трубочках та зі стрибками	8/16 (з них резервна – 1)	Контролює стан м'язів та положення рук. Володіє виконавським диханням та вміє правильно його розподіляти. Виконує твори різними штрихами зі стрибками в межах терції та кварта. Вміє передавати зміст музичного твору із застосуванням художньо-образних уявлень. Розуміє важливість

	в межах терції та кварта. Формування художньо-образного мислення.		регулярних домашніх занять для вдосконалення гри на пан-флейті.
Навчальний модуль 2. Знаки альтерації. Вивчення мажорних гам до двох знаків при ключі. Гармонічний мінор. Розвиток музичного слуху.	Продовження роботи над виконавським диханням. Робота над використанням різної сили звука. Ознайомлення із знаками альтерації. Гра нотного тексту зі знаками альтерації. Гра гам мажорних та мінорних у тональностях до одного знака при ключі, в повільному темпі. Розвиток внутрішнього музичного слуху за допомогою регулярних прослуховувань різного музичного матеріалу.	8/16 (з них резервна – 1)	Намагається використовувати різну силу звука під час виконання творів. Знає, як позначаються знаки альтерації та вміє їх відтворити на інструменті. Грає на інструменті гами у тональностях до одного знаку при ключі в повільному темпі. Виконує на концертному виступі не менше 2-х творів напам'ять.
Навчальний модуль 3. Контроль та коригування стану виконавського апарату.	Виконання комбінованих штрихів. Гра гам мажорних та мінорних у тональностях без знаків при ключі в повільному темпі. Продовження роботи над постановкою виконавського дихання, розвитком внутрішнього слуху за допомогою прослуховування різного музичного матеріалу. Формування вміння висловлювати власне ставлення до почутих музичних творів. Концертний виступ.	10/20 (з них резервні – 2)	Виконує комбіновані штрихи. Вміє виконати гаму на інструменті у тональностях без знаків при ключі в повільному темпі. Контролює стан м'язів рук та діафрагми. Вміє уважно слухати, активно уявляти собі почуте та може вірно його відтворити. Виступає на концерті з вивченим твором/творами напам'ять (1-2 п'єси).
Навчальний модуль 4. Метроритмічні складності (внутрішньо тактова синкопа)	Гра гам мажорних та мінорних у тональностях без знаків при ключі в помірному темпі. Удосконалення штрихової техніки, ознайомлення зі складними штрихами: <i>marcato</i> , залізоване <i>staccato</i> , <i>tenuto</i> . Вивчення пунктирного ритму. Виконання внутрішньо тактової синкопи. Ознайомлення з різними	9/18 (з них резервні – 2)	Виконує мажорні та мінорні гами у тональностях без знаків при ключі в помірному темпі. Відрізняє різкий та плавний початок і закінчення звука. Виконує пунктирний та синкопований ритм. Знає складні штрихи <i>marcato</i> , залізоване <i>staccato</i> , <i>tenuto</i> . Вміє самостійно

	методами виконання домашніх завдань. Комплексний контрольний захід (концертний виступ).		визначати загальну кількість необхідного робочого часу для виконання домашніх завдань, розподілити його протягом дня. Знає різні варіанти виконання домашніх завдань. Виконує на комплексному контрольному заході (академічному концерті) 2 різнохарактерні п'єси напам'ять (одна може бути в ансамблевому виконанні).
Всього годин:		35* (з них резервні – 6)	70** (з них резервні – 6)

*Зазначені мінімально необхідні результати навчання, що досягаються за 1 годину на тиждень з навчальної дисципліни **«Музичний інструмент пан-флейта»**.

** Для більш ефективного навчання на початковому етапі рекомендовано додатково використовувати 1 годину з варіативної частини для індивідуальних уроків для підсилення результатів з фаху **«Музичний інструмент пан-флейта»** та/або 1 годину на тиждень з навчальної дисципліни **«Читання нот з листа»**. Результати навчання повинні містити більший об'єм навчального матеріалу.

За підсумками другого року навчання учень/учениця повинен/повинна:

контролювати стан м'язів та положення рук на інструменті;
володіти виконавським диханням та вміти його правильно розподіляти;
володіти теоретичними знаннями про ключові знаки та знаки альтерації, визначати їх у нотному тексті;

знати прийоми для покращення якості звука;

використовувати різну силу звука у виконанні творів;

виконувати штрихи *detache*, *legato*, *staccato*, *marcato*, залізоване *staccato*, *tenuto*, комбіновані штрихи;

відрізнити різкий та плавний початок і закінчення звука;

виконувати пунктирний та синкопований ритм;

виконувати мажорні та мінорні гами в тональностях без знаків при ключі в помірному темпі;

знати розміщення нот на пан-флейті в межах 2-х октав та їх графічне позначення, читати з листа прості п'єси;

уважно слухати, активно уявляти та вірно відтворювати почуте, визначати та розподіляти загальну кількість необхідного робочого часу для виконання домашньої роботи протягом дня;

знати різні варіанти виконання домашніх завдань.

Третій рік навчання

Мета третього року навчання – удосконалення вивчених технічних прийомів та розширення діапазону їх виконавства до 2,5 октав; виконання 2-3 етюдів або 2-3 технічних вправ на різні види штрихів чи на різні види техніки; розвиток ансамблевого виконавства; виконання 3-4 п'єс різних за характером, за стилем та епохою; формування первинних уявлень про музичну форму та складові частини музичного твору.

**Розподіл змісту типової навчальної програми за модулями
третього року навчання**

Навчальні модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин	Результати навчання
Навчальний модуль 1. Формування уявлення про твори великої форми.	Мажорні та мінорні гами до двох знаків, арпеджіо в помірному темпі. Ознайомлення з великими формами музичних творів (варіації, концерт). Ознайомлення із складним штрихом – <i>martele</i> . Виконання вправ на складні штрихи. Продовження роботи над формуванням художньо-образного мислення.	16 (з них резервні – 1)	Виконує мажорні та мінорні гами, арпеджіо в тональностях до двох знаків при ключі в помірному темпі. Знає, що таке твори великої форми (варіації, концерт тощо). Визначає на слух характер прослуханого твору та вміє описати свої враження. Знає складні штрихи <i>martele</i> та вміє їх відтворити.
Навчальний модуль 2. Розвиток координації рухів та удосконалення штрихової техніки.	Розвиток слухових уявлень про якісний звук. Розвиток самоконтролю над виконавським апаратом учня/учениці. Удосконалення штрихової техніки вивченими штрихами в різних темпах та ритмічних малюнках. Вивчення італійських назв основних музичних термінів та понять. Розвиток навичок читання з листа нескладних незнайомих п'єс. Підготовка до технічного заліку. Концертний виступ.	16 (з них резервні – 1)	Розуміє, як контролювати якість звука під час зміни штрихів. Вільно виконує вивчені штрихи в різних темпах та ритмічних малюнках. Вміє організувати, контролювати та систематизувати домашню роботу. Виконує на технічному заліку гаму та етюд. Демонструє знання італійських назв основних музичних термінів. Читає з листа нескладні незнайомі п'єси. Проявляє свої емоції під час виконання творів. Виконує на концерті не менше ніж 2 твори напам'ять.
Навчальний модуль 3. Штрих	Ознайомлення зі штрихом подвійне <i>staccato</i> . Рух руки з інструментом	20 (з них резервні – 2)	Контролює рух руки з інструментом одночасно з атакою звука під час

<p>подвійне <i>staccato</i>. Розвиток слухо-моторної координації.</p>	<p>одночасно з атакою звука під час виконання штриха подвійне <i>staccato</i>. Початок роботи над прийомом <i>vibrato</i>. Засвоєння динаміки звучання: <i>crescendo</i>, <i>diminuendo</i>. Ознайомлення з колористичними засобами звуковидобування: саса-букі (дихання бамбукового листка), «пісочний годинник». Концертний виступ.</p>		<p>виконання штриха подвійне <i>staccato</i>. Виконує вправи для опанування прийому <i>vibrato</i>. Володіє різними динамічними прийомами та свідомо їх застосовує в музичних творах. Самостійно контролює свій виконавський апарат під час домашніх занять. Знає про існуючі колористичні засоби звуковидобування: саса-букі (дихання бамбукового листка), «пісочний годинник», та вміє їх застосовувати. Виконує на концерті 1-2 твори напам'ять.</p>
<p>Навчальний модуль 4. Удосконалення штриха подвійне <i>staccato</i>. Продовження роботи над формуванням якісного виконавського звука.</p>	<p>Відпрацювання штриха подвійне <i>staccato</i>. Гра мажорних та мінорних гам та арпеджіо комбінованими штрихами. Вдосконалення виконання вивчених штрихів в складних ритмічних послідовностях (пунктир, заліговані ноти та ін.). Ознайомлення з підбором на слух на пан-флейті нескладних знайомих мелодій. Робота над якісним виконавським звуком, продовження роботи над прийомом <i>vibrato</i>. Контрольний захід (академічний концерт).</p>	<p>18 (з них резервні – 2)</p>	<p>Виконує штрихи <i>legato</i>, <i>staccato</i> в складних ритмічних послідовностях (пунктир, заліговані ноти та ін.), подвійне <i>staccato</i>. Самостійно контролює якість звука. Вміє застосувати прийом <i>vibrato</i>. Демонструє вміння підібрати на слух на пан-флейті нескладні знайомі мелодії. Виконує на контрольному заході (академічному концерті) 2 п'єси (одна з яких може бути в ансамблевому виконанні) або твір великої форми напам'ять.</p>
Всього годин:		70 (з них резервні – 6)	

За підсумками третього року навчання учень/учениця повинен/повинна:

виконувати штрихи *legato*, *staccato*, *detache*, *marcato*, подвійне *staccato* заліговане *staccato*, *tenuto*;

самостійно контролювати якість звука;

вміти застосовувати прийом *vibrato*, *martele*;

виконувати мажорні та мінорні гами, арпеджіо в тональностях до двох знаків при ключі в помірному темпі;

знати та застосовувати колористичні засоби звуковидобування: саса-букі (дихання бамбукового листка), «пісочний годинник»;

читати з листа нескладні незнайомі п'єси;

вміти підібрати на слух на пан-флейті нескладні знайомі мелодії;

знати, що таке твори великої форми (варіації, концерт);

демонструвати знання італійських назв основних музичних термінів;

виконувати різні за характером музичні твори;

визначати на слух характер прослуханого твору та вміти описати свої враження;

знати як зробити розподіл навчального матеріалу; вміти визначати конкретні способи подолання труднощів під час виконання домашніх завдань.

Четвертий рік навчання

Мета четвертого року навчання – удосконалення різноманітних вивчених технічних та колористичних прийомів та розширення діапазону їх виконавства (під час виконання твору великої форми, 2 різнохарактерних п'єс або етюду та п'єси напам'ять); демонстрування ансамблевого виконавства.

Типова навчальна програма та репертуар можуть ускладнюватися залежно від темпу засвоєння учнем/ученицею музичного матеріалу.

Розподіл змісту типової навчальної програми за модулями четвертого року навчання

Навчальні модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин	Результати навчання
Навчальний модуль 1. Робота над розвитком техніки для виконання творчих завдань.	Робота над розвитком техніки для виконання творчих завдань комбінованими штрихами. Вивчення тріолей. Ознайомлення з поняттями орнаментики (мелізми): форшлаг, трель, мордент та групето. Робота над фразуванням та змістовими наголосами. Засоби музичної виразності та особливості їх використання у творах різного жанру та характеру.	16 (з них резервні – 1)	Виконує мажорні та мінорні гами, арпеджіо та його обернення в тональностях до двох знаків при ключі в помірному темпі. Вміє виконувати тріолі. Володіє поняттями орнаментики (мелізми): форшлаг, трель, мордент та групето. Розуміє та вміє застосувати засоби музичної виразності у творах різного жанру та характеру. Демонструє художні можливості інструмента та опановану виконавську техніку.
Навчальний модуль 2.	Удосконалення вміння використовувати різну	16 (з них	Використовує різну силу та якість звука під час

<p>Продовження роботи над технічним розвитком та формуванням художньо-образного мислення.</p>	<p>силу та якість звука під час виконання творів різного характеру та жанру. Продовження роботи над фразуванням, інтонуванням та змістовими наголосами. Опанування специфічних прийомів звуковудобування: <i>vibrato</i>, <i>vibrato</i> Георге Замфіра, амплітудне <i>vibrato</i>. Технічний залік. Концертний виступ.</p>	<p>резервні – 1)</p>	<p>виконання творів різного характеру та жанру. Вільно виконує по нотах та напам'ять музичний матеріал середньої складності. Самостійно опрацьовує гами, вправи та етюди. Знає та застосовує специфічні прийоми звуковудобування: <i>vibrato vibrato</i> Георге Замфіра, амплітудне <i>vibrato</i>. Вміє під час виконання домашніх завдань першочергово працювати над важкими місцями в сповільненому темпі та застосовує допоміжні спрощені варіанти. На технічному заліку виконує гаму та етюд, читає з листа просту незнайому п'єсу. Виконує на концерті 1-2 твори напам'ять (п'єсу та етюд/п'єсу в ансамблевому виконанні).</p>
<p>Навчальний модуль 3. Накопичення технічних навичок, удосконалення слухо-моторної координації.</p>	<p>Удосконалення володіння штрихами: <i>legato</i>, <i>staccato</i>, подвійного <i>staccato</i>, тріолей, пунктирного ритму та комбінованими штрихами. Концертний виступ.</p>	<p>20 (з них резервні – 2)</p>	<p>Читає з листа музичні твори. Вільно володіє штрихами <i>legato</i>, <i>staccato</i>, подвійне <i>staccato</i>, комбінованими штрихами. Відтворює на інструменті пунктирний ритм, тріолі. Постійно контролює та корегує виконавський апарат. Вслухається в якість звука та корегує його за потреби. Виконує на концерті 1-2 твори напам'ять.</p>
<p>Навчальний модуль 4. Підготовка до виконання мелізмів та хроматичних послідовностей.</p>	<p>Робота над хроматичними послідовностями. Ознайомлення з хроматичною гамою. Формування навичок виконання мелізмів (форшлаг, трель, мордент). Формування власного емоційного ставлення до</p>	<p>18 (з них резервні – 2)</p>	<p>Знає та розуміє поняття «хроматизм». Виконує хроматичні послідовності. Знає, як позначаються в нотному тексті мелізми. Виконує форшлаг, трелі, морденти. Демонструє та розуміє, як</p>

	<p>музичних творів. Опанування специфічних прийомів звуковудобування: тремоло, фрулато, глісандо, зупинка звука язиком. Розвиток здатності самоконтролю та відповідальності. Підсумковий контрольний захід (іспит).</p>		<p>залежить якість та сила звука від активності подачі повітря. Виконує специфічні прийоми звуковудобування: тремоло, фрулато, глісандо, зупинка звука язиком. Виконує музичні твори з власним відчуттям та емоційним забарвленням. Регулярно та якісно виконує домашні завдання. На підсумковому контрольному заході (іспиті) виконує твір великої форми, 2 різнохарактерні п'єси (одна з яких може бути в ансамблевому виконанні) або етюд та п'єсу напам'ять.</p>
Всього годин:			70 (з них резервні – 6)

За підсумками четвертого року навчання учень/учениця повинен/повинна:

виконувати мажорні та мінорні гами, арпеджіо та його обернення в тональностях до двох знаків при ключі в помірному темпі;

читати з листа музичні твори, мелодія яких знаходиться в будь-якій октаві;

знати, як позначаються в нотах та відтворюються різноманітні технічні та колористичні прийоми;

виконувати хроматичні послідовності;

розуміти, як залежить якість та сила звука від активності подачі повітря;

знати як позначаються в нотах мелізми;

виконувати на інструменті форшлаги, трелі, морденти, пунктирний ритм, тріолі;

вслухатися у якість звука та корегувати його за потреби;

вільно виконувати по нотах напам'ять музичний матеріал середньої складності;

виконувати твір/твори великої форми;

виконувати музичні твори з власним відчуттям та емоційним забарвленням;

на підсумковому контрольному заході (іспиті) виконувати етюд, твір великої форми або дві п'єси напам'ять (одна з яких рекомендована в ансамблевому виконанні), читати з листа незнайому п'єсу (рівня складності другого-третього років навчання);

регулярно та якісно виконувати домашні завдання, а також самостійно визначати тривалість занять і розподіл навчального матеріалу.

5. Форми та засоби поточного і підсумкового контролю

Поточний контроль є оцінюванням прогресу учня/учениці, що дає змогу викладачеві відповідним чином адаптувати освітній процес. Використання поточного оцінювання дозволяє відстежувати особистісний розвиток учнів, хід опановування ними компетентностей типової освітньої програми та вибудовувати індивідуальну освітню траєкторію. Поточний контроль досягнення учнями результатів навчання здійснюється у формі вербального оцінювання на першому-другому роках навчання.

Підсумковий контроль за рік здійснюється з урахуванням динаміки зростання рівня навчальних досягнень учня/учениці у формі контрольного заходу, на якому перевіряється набуття ключових компетентностей. Контрольний захід (перевідний іспит) відбувається наприкінці кожного навчального року і проводиться у вигляді академічного концерту. Під час оцінювання навчальних досягнень учня/учениці результати навчання другого семестру враховують досягнення учня/учениці за модулями (темами) першого семестру.

Навчальні досягнення учня/учениці першого-другого років навчання підлягають вербальному оцінюванню. Для оцінювання учнів пропонується система з чотирьох рівнів:

- «має значні успіхи» – високий рівень;
- «демонструє помітний прогрес» – достатній рівень;
- «досягає результату за допомогою викладача» – середній рівень;
- «ще потребує уваги і допомоги» – початковий рівень.

На третьому-четвертому роках навчання досягнення учнів оцінюються як вербально, так і в балах за 12-ти бальною шкалою.

Бальне оцінювання передбачає поділ досягнутих результатів також на чотири рівні:

- початковий (1-3 бали);
- середній (4-6 бали);
- достатній (7-9 балів);
- високий (10-12 балів).

Підсумковий контроль результатів опанування типової навчальної програми **«Музичний інструмент пан-флейта»** за елементарним підрівнем здійснюється у формі підсумкового контрольного заходу (іспиту). Під час підсумкового контролю оцінюються всі компоненти пройденого навчального матеріалу: формування та розвиток виконавського апарату; робота над чистою інтонацією та якісним звуком; емоційно-образне виконання творів; розвиток навичок читання нот з листа; розвиток вміння підбирати на слух; формування самостійності під час виконання домашніх завдань.

Завдання випускної екзаменаційної творчої роботи відпрацьовується в межах навчальних годин четвертого року навчання та під час оцінювання передбачає співставлення досягнень учнів з конкретними результатами навчання відповідно до компетентностей, визначених типовою освітньою програмою.

Зміст і форми поточного та підсумкового контролю

Рік навчання	Програмні вимоги	
	1 семестр	2 семестр
1	-	Підсумковий контрольний захід (академічний концерт): виконує програму з 2-х різнохарактерних п'єс напам'ять.
2	Виконує під час концерту не менше ніж 1 твір напам'ять.	Підсумковий контрольний захід (академічний концерт): виконує програму з 2-х різнохарактерних п'єс напам'ять.
3	Виконує 2-3 різнохарактерні твори на концерті класу, відділу, школи тощо.	Підсумковий контрольний захід (академічний концерт): виконує програму з 2-х п'єс або твору великої форми напам'ять.
4	На технічному заліку виконує гами та етюд, читає з листа просту незнайому п'єсу. Виконує під час концерту твір/твори напам'ять.	Підсумковий контрольний захід (іспит): виконує програму з твору великої форми та 2-х різнохарактерних п'єс або етюду та п'єси напам'ять.
Підсумковий контрольний захід: іспит		

6. Критерії оцінювання рівня досягнення результатів навчання

Запропоновані критерії оцінювання поточного контролю учня/учениці дозволяють виявити динаміку процесів, пов'язаних з віковими змінами, рівнем досягнень, результатів навчання за типовою навчальною програмою «Музичний інструмент пан-флейта».

Для здійснення оцінювання рекомендовано використовувати *Свідоцтво досягнень*, що надає батькам і учню/учениці зрозумілий та структурований зворотний зв'язок про його/її навчальний поступ, набуття компетентностей під час навчального року. Нижче наведено рекомендований зразок Свідоцтва досягнень з навчальної дисципліни «Музичний інструмент пан-флейта».

Свідоцтво досягнень з навчальної дисципліни «Музичний інструмент пан-флейта»

Характеристика особистих досягнень учня/учениці	має значні успіхи (10-12 балів)	демонструє помітний прогрес (7-9 балів)	досягає результату з допомогою викладача (4-6 балів)	потребує уваги і допомоги (1-3 бали)
Виявляє інтерес до навчання.				
Активно, старанно працює на уроці.				
Демонструє постановку виконавського дихання.				
Демонструє правильну поставу корпусу.				
Працює над якістю звука.				
Демонструє сформовані виконавські рухи, їх				

координацію та синхронізацію (техніки пальців, губ та язика).				
Володіє основами культури звуковидобування та звуковедення. Має розвинений слуховий контроль.				
Демонструє навички володіння виконавською технікою (у межах типової навчальної програми).				
Читає з листа твори відповідної складності.				
Емоційно-образно виконує музичні твори.				
Самостійно виконує навчальні завдання.				
Знає та дотримується правил поведінки під час мистецьких заходів.				

Свідоцтво рекомендовано заповнювати кожного семестру або раз на рік.

Оцінювання на завершальному році опанування типової навчальної програми передбачає зіставлення навчальних досягнень учня/учениці з конкретними очікуваними результатами навчання – підсумковими вимогами випускного класу, визначеними типовою освітньою програмою.